

Družbe sv. Cirila in Metoda redna IX. velika skupščina

dne 7. avgusta 1894. l. v Novem Mestu.

(Dalje.)

Posebno važni so podružnični shodi, kajti pri njih se nudi članom, kakor tudi ljudstvu sploh koristnega pouka in primerne zabave. Uprav neprecenljivega pomena pa so ti shodi za naše koroške brate; podružnice so jim prava ognjišča domovinske ljubavi; zato jim vodstvo rado pošilja govornike, katerim so podružničarji za njih pouk srčno hvaležni. V obče velja pravilo, da tudi priprosti narod potrebuje vedrila, saj ima brig in tug dovolj in včasih naj se tudi priprostemu oratarju v prijateljski družbi razvedri nagubančeno čelo, da gre pokrepčan z novim pogumom na delo, za kruh svoji obitelji a tudi na delo za pravo svojega naroda — kajti glavna opora slovenstvu je značajni oratar in obrtnik. Tema dvema pa uprav naše podružnice brez posebnih troškov in trudov lahko nudijo potrebnih ukov in razvedril. In ako jim narodovi voditelji tega ne oskrbé, iščejo si čestokrat zabave po svoje — kar je pa navadno na kvar njim, njihovim družinam, vsemu narodu in tudi državi. Kako se dá vse to doseči — na jedno stran ljudstvo vzga jati, na drugo pa družbi nakloniti prispevkov, v tem podaja napotke ne sicer društveni, a jako rabljivi spisek, te dni razposlan podružnicam z naslovom: „Delovanje moških podružnic družbe sv. Cirila in Metoda sosebnost v preteklem letu 1893.“

Družbini šolski zavodi.

4. A podajmo se k družbinim šolskim zavodom! O njih zgodovinskem razvoju ne sodi Vas zdaj obveščati, saj se itak vsak družbenik lahko o njem pouči v prejšnjih „Vestnikih“, ki zabeležujejo vse važniše podatke.

a) Začnimo pri najstarejšem zabavišču v Celju, katero se je omislilo slovenskim starišem, da so v preteklem letu vanje pošiljali 59 otrok. Vrtec je prav dobro uspeval pod vodstvom častitih šolskih sester, katere vzgojevalne moči družbinemu vodstvu nakladajo relativno najmanj troškov, s čemur mora osobito naša družba poštovati.

b) Zabavišče pri sv. Jakobu v Trstu je zbiralo nad 70 otrok in je pristno semenišče.

c) Za prvo slovensko osnovno šolo pri sv. Jakobu v Trstu, katera se je letos razširila že v petrazrednico, in je tako ta naša šola prva in jedina slovenska petrazrednica na vsem Primorskem, kar je vsekako značilno za primorske razmere, a mislimo tudi častno za našo tu se v blesku kažočo res vse-slovensko družbo. Njeno voditeljstvo je obelodanilo letos „šolsko poročilo, katero obsega vso šolsko kroniko od l. 1887. do letošnjega šolskega sklepa. Prav želeli bi bilo, da bi tako poročilo dobil v roko vsak naš družbenik, vsak rodoljub, ki se je spominjal naše

družbe, videl bi, da ni zastonj položil svojega obola na domovinski žrtvenik. To šolo je obiskovalo 320 otrok in bilo bi jih še več, da je prostora. Ta po naši družbi dani dokaz, ki nas stane že čez 20.000 gld., ni še menda zadostno spričalo temu, da je prav v mestu Trstu dovolj slovenskega življa ne samo za jedno šolo, nego še za dvakrat toliko. Ako pomislimo na te ogromne žrtve, skoro bi rodoljuba krvavelo srce: ad quid perditio ista? k čemu ta potrata? — rajši bi denar dajali stradajočemu težaku — pa ne, človek, ki res ljubi svoj narod, žrtvuje zanj do zadnjega bora, ker noče, da bi njegov narod poginil dušne smrti — osobito ne oni čili narod, ki je tam ob modri Adriji bramba katoliški cerkvi in avstrijski državi.

Družbino vodstvo je še voljno žrtvovati za slovensko šolstvo ob Adriji, dok pravične — in gotovo ne pretirane — zahteve slovenskih roditeljev zmagajo, in te bodo konečno morale zmagati.

Nameravane premembe v učiteljskem in vzgojevalnem osebju se v Trstu radi mnogih zaprek letos še ni moglo izvršiti.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Srbsko gledališče v Novem Sadu. Srbski veleposestnik Dundjerski je na lastne stroške sezidal gledališče v Novem Sadu, in ga dal v najem srbskemu gledališkemu društvu. Gledališče bi se bilo imelo otvoriti seveda s srbsko igro. Novosadski Madjari so pa našli, da bi bilo razžaljenje Madjarov, ko bi se otvorilo na Ogerskem gledališče z nemadarsko igro in pritožili so se na ministerstvo.

Umrli je za mrtvoudom dne 28. septembra škof Rade- ničić v Kotoru v Dalmaciji. Bil je še samo 54 let star in le še malo časa za škofa. Njegova škofija je najmanjša v Avstriji.

Novice.

— **God presvitlega cesarja** praznoval se je včeraj po celi širni Avstriji najslavesneje. Prezvesti avstrijski narodi so i ob tej priliki pošiljali prevroče želje in molitve k Vse-mogočnemu, da bi ohranil predobrega jim vladarja, cesarja Franca Jožefa I. še na mnogaja leta. — V Ljubljani praznovalo je vojaštvo godovni dan svojega presvitlega najvišjega poveljnika s sv. mašo v nunski cerkvi. Ob 10. uri služila se je pontifikalna sv. maša v stolni cerkvi, kateri so prisostvovali civilni dostojanstveniki. Šolska mladina je tudi sv. mašami po raznih cerkvah praznovala godovni dan presvitlega cesarja.

— **Osobne vesti.** G. dr. Št. Divjak okrožni zdravnik v Prevojah, je imenovan za hišnega zdravnika v deželni blaznici na Studenci, dr. K. Pamer, c. kr. fregatni zdravnik v Pulji, pa za okrožnega zdravnika v Črnomlju. — Učitelj na nemški šoli v Trstu in okr. šolski nadzornik v Sežani gosp. Davorin Šinkovič je imenovan začasnim učiteljem na nižji gimnaziji v Ljubljani. — Okrožni zdravnik v Litiji g. Jurij Oblak je prosil za umirovljenje. — G. Peter Wolsegger, prof. na gimnaziji v Kočevji, je imenovan ravnateljem tega zavoda.

— **Imenovanje.** Dež. in drž. poslanec g. prof. Fran Šuklje je imenovan osrednjim ravnateljem c. kr. zaloge šolskih knjig in dobi naslov in značaj dvornega svetnika. —

Ob ednem je imenovan levičarski poslanec grof. Stürgh ministrijskim svetnikom v naučnem ministerstvu.

— **Umrli** je minoli teden v Kobaridu na Tolminskem ondodni bivši dekan in župnik Andrej Jekše v 78. letu svoje starosti. Vzgledu duhovniku in odličnemu rodoljubi bodi zemljica lahka.

— **Umrli** je danes teden g. Frid. pl. Russ. stavec Blasnikove tiskarne. Bil je vrl mladeneč in pogreb v nedeljo popoldne je bil jako lep.

— **Na postajališči Radoljica**, proge Trbiž-Ljubljana, otvoril se je s 1. oktobrom t. l. tudi promet za brzovozno blago. Dosedaj je služilo postajališče samo osobnemu in pratežnemu prometu.

— **Dijaška kuhinja v Novem mestu** se je otvorila dne 18. septembra. V njej dobiva sedaj 28 dijakov gimnazijcev hrano. Na čelu dobrodelnemu zavodu je gimnazijski profesor dr. Marinko. Da bi dobrodelna naprava našla le obilo podpornikov.

— **Slovensko gledališče**. Minoli teden dne 27. sept. pričelo se je v deželni gledališču s slovenskimi predstavami. Vsak teden bodo po tri predstave. Prva in naslednje štiri dosedaj se višivše predstave so nas uverile, da je letos režija slovenskega gledališča v pravih rokah. Nove tuje moči so se vseskozi obnesle. Kar se tiče jezika so nas celo presenečili. Čeh in Hrvati so govorili malone gladko slovenski. Kar se pa tiče igre same, pokazali so se pravi mojstri. V vsem smemo si od letošnjega slovenskega gledališča prav mnogo obetati. Da bi rodoljubje le tudi vedeli ceniti napore dramatičnega društva in bi isto podpirali s tem, da bi prav pridno zahajali v gledališče.

— **Ponesrečeni gasilec** Ivan Indof, o katerem smo poročali, da se je pri zadnjem požaru na Ilovici težko poškodoval, je minolo soboto umrl. Za časa 25letnega obstanka ljubljanskega gasilnega društva je to prvi slučaj, da je postal gasilec žrtev svojega poklica. Indof zapušča vdovo in tri nepreskrbljene otroke. Pogreb za ranjnim vršivši se minolo nedeljo bil je kaj lep; udeležili so se ga polnoštevilno gasilci ljubljanski, dalje iz Šiške in dr. ter nebrojno občinstva. Da se nekoliko olajša beda zapuščeni vdovi in sirotam, nabirajo se za nje pri dobrotnikih darovi. Cirkus Henry je napravil v ta namen dobrodelno predstavo, ki je vrgla čistega dobička 139 gld. 54 kr.

— **V mestno hranilnico ljubljansko** je vložilo meseca septembra 490 strank 140.404 gld. 53 kr., vzdignilo pa 415 strank 185.174 gld. 61 kr. V tretjem četrtletju (julij, avgust, september) dovolilo se je 217 prosilcem za posojila na zemljišča v znesku 187.675 gld.

— **»Katoliška družba za Kranjsko«** kupila si je svoj dom in sicer hišo št. 1. na Turjaškem trgu. Z dnem 1. novembra t. l. se družba že preseli v svoj novi dom.

— **Poskušnje za učiteljsko vsposobljenost** prično se letos dne 5. novembra. Prošnje je vložiti do 20. t. m.

— **V mestno hranilnico v Novem mestu** je v mesecu septembru vložilo 48 strank na 35 knjižic 4818 gld. 75 kr., vzdignilo pa 6 strank 1245 gld. 8 kr. Stanje vlog: 43.485 gld. 31 kr.; število knjižic 207.

— **Telefon** bode v Gorici. Zveza bo tudi s Trstom in Dunajem ter Italijo.

— **Na goriško gimnazijo** vpisalo se je letos toliko učencev kot še nikoli prej ne, to je nad 500.

— **Pogorela** sta na Rečici poleg Bleda dva gospodarja. Gasilci iz Bleda, iz Begunj in Jesenic so prihiteli gasiti. Tem se je zahvaliti, da se je ogenj omejil.

— **Obletnica male loterije**. Dne 12. oktobra t. l. bo 140 let, ko se je prvokrat v Avstriji žrebalo v mali loteriji. Bilo je to l. 1754 in sicer v Pragi, ko so se potegnile številke 22, 75, 33, 71 in 44.

— **60.000 goldinarjev** znaša glavni dobiček lvovskih razstavnih srečk, kateri znesek se le po 10% odbitku v gotovini izplača. Opozarjamo naše čg. bralce, da bo srečkanje nepreklicno dne 16. oktobra t. l.

Anarhisti.

V Vseherovu na Češkem dobil je tovarnar pismo, da ima na določeni kraj prinesiti 50.000 gld. denarja, če ne bodo anarhisti njegovo tovarno razstrelili z dinamitom. Dva praška tajna policijsta in jeden drug človek so pa pazili blizu mesta, kamor bi bil tovarnar moral prinesiti denar, da bi videli, kdo pride iskat. Anarhistov ni bilo po denar, pač pa je prišlo več kmetov, ki so prežeče čuvaje nagnali s korobači, meneč da so poljski tatovi. Policijski so se morali braniti z revolverji. Jednega kmeta so ubili, 3 pa ranili. Tovarnar pa sedaj pričakuje, kdaj mu anarhisti razstrele tovarno, ker ni poslal denarja. Seveda dotično pismo najbrž ni iz anarhističnega tabora in je kdo hotel le porabiti sedanjo strast pred anarhističnimi napadi v svojo korist.

V ponedeljek zvečer se je v Plznu na Češkem razletela v kleti nekega Seillerja dinamitna bomba. To je delo anarhistov. Seiller je solastnik niršovskega premogovnika in ga delavci močno sovražijo, ker mislijo, da on dobiva velik dobiček, njih pa slabo plačuje. Policija pozveduje, kdo je preuzročitelj tega dinamitnega napada, ali dosedaj zastonj.

Nekaj čudnega se je primerilo minolo soboto v Berlinu. Nakrat so zaprli 176 podčastnikov tamošnje podčastniške šole in odpeljali jih v devinsko trdnjavo. Govori se, da vojaška oblast zasleduje, da se je mej nje zatrosil socijalizem in anarhizem. Čudnega v Nemčiji to ni prav nič. Natančnejega seveda ni nič znanega, ker stvar kolikor je moč prikrivajo. Vladni listi celo trdijo, da gre le za disciplinarne pregreške, kar pa ni verjetno.

V tej šoli so se izobraževali častniki vse nemške vojne za višje ognjičarje (seržante). Učenje v tej šoli traje dve leti. Že dlje časa se je opazovalo pri višjem letniku te šole neko neredno vedenje. Niso se dosti brigali za povelja častnikov, večkrat so kašljali in godrnjali, ko se je jim dajala povelja. Ravnatelj Stetten jih je večkrat opominjal, da naj se bolj drže discipline, pa so se mu le posmehovali. Po sobah je bil večkrat silen krik. Stole so premetavali, razbijali itd.

Nedavno je bila zunanja polica pri nekem oknu grdo onesnažena. Zaradi tega gotovo ne častnega dejanja moralo je pet podčastnikov, ki so stanovali v dotični sobi, hoditi na patroljo.

Nedavno je bila revizija (pregled) po sobah. Ko je bila revizija, so kričali po nekaterih sobah: „Revizija, revizija!“ prav kakor bi hoteli nekaterim namigniti, da naj kaj skrijejo. Mej drugim se je pa tudi klicalo: „Živela anarhija! Svoboda, enakost in bratstvo!“

Ravnatelj je drugi dan strogo pozivljaj podčastnike, naj povedo, kdo je tako razsajal. Podčastniki pa niso hoteli ničesa povedati.

Ravnatelj je stvar naznanil na višje mesto in tako